

MAI OGLAS

Classified Advertisements

Parobrodni listki
za tja in nazaj iz Evrope
Francosko, Holandsko, in preko
Italijanskih luk. Mi imamo za
stopništvo za vse večje paro-
brodne črte. Mi pošiljamo de-
nar. na vse kraje v Evropo p-
dnevni kurzni ceni. Oglasite s-
pri:

LOUIS J. MAYER
2854 22nd Street,
Chicago, Ill.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena 100% za vsako leto. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (Marca 31-20) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnik potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAJ? — ALI NAJ PRODUCIRAMO ALI KONZUMIRAMO VEČ?

Če se delavci pritožijo zaradi draginje, tedaj jim od povsod odmeva nazaj: **Producirajte več, pa bodo cene padle!**

Tako vpije velebizniško časopisje, tako kriče izkoriščevalci vseh vrst, tako govore kot papige vsi političarji starih strank, ponavljajoč klic, ki jim ga sugestira velebizniško časopisje, katerim so zakoni v gospodarstvu španska vas.

Ali res premalo produciramo? Ali je draginja res zakrivila nezadostna produkcija?

Poglejmo, če je to res kajti prepričati se moramo, če smo premalo ali zadosti producirali, preden lahko napravimo svoje zaključke.

Oficijelne številke govore, da je bilo v letu, ki je končalo s tridesetim junijem 1919 za \$13,351,906,082 blaga več izvoženega iz Združenih držav kot pa uvoženega. Kaj to pomeni?

Tisti, ki delajo v industriji in na polju, niso producirali le toliko blaga, da so prehranili sebe in tiste ljudi v Združenih državah, ki nič ne producirajo, ampak njih delo je bilo tako produktivno, da so lahko izvozili iz Združenih držav še za \$13,351,906,082 produktov.

Posamezne postavke nam povedo, kakšne vrste produkti so bili izvoženi v tem letu.

Izvozili so 178,588,000 bušljev pšenice, 27,540,000 bušljev rži, 24,190,000 sodov pšenične moke, 1,488,000 sodov ržene moke, 1,115,865,000 funtov sladkorja, 1,239,540,000 funtov prekajane slanin in 33,740,000 funtov sirovega masla. Za temi postavkami pridejo druge, ki pripovedujejo, koliko so izvozili iz Združenih držav umetnega masla, kondenziranega mleka, koruze, svinca, srebra, olja, obleke itd. Številke so ogromne, ki pripovedujejo, koliko so producirali industrijski delavci in farmarji produktov, ki niso ostali doma za domačo konzum, ampak so bili izvoženi v tujemstvo. Ali so imeli delavci v industriji in na polju od te pomnožene produkcije kakšen dobiček, ali so se mogoče njih vloge na bankah pomnožile, tako da lahko starosti in prihajajoči gospodarski krizi mirno gledajo v obraz? Delavci vprašajte se in odgovorite si sami na to vprašanje.

Prebivalstvo Združenih držav pa tvori le eno šestinko vsega prebivalstva na svetu, njih zemeljska površina pa le eno sedminko vse površine. Kam bomo bo torej prišli, če bomo tako pomnoževali produkcijo kot zadnja leta. Ali ne bomo navsezadnje ves svet zalagali s svojimi produkti? Kaj se bo pa zgodilo, kadar prično producirati v drugih deželah, katere mi sedaj zalagamo s produkti? Ali so že o tem razmišljali oni, ki kar tjevidan kriče: **Producirajte več, pa bodo cene padle!** Ali se ne bo trg v tujemstvu skrčil za ameriške produkte in produkti bodo pričeli ostajati doma? Kdo bo pa pokupil te produkte, ki ne bodo mogli več odhajati na tujemške trge? Delavci jih gotovo ne bodo pokupili, ker imajo komaj za sproti v času neznozne draginje. Kapitalisti jih ne bodo pokupili, ker kapitalistični žledoci niso večji od delavskih, torej ne morejo konzimirati, kar delavci ne morejo konzimirati. Produkti pojdejo torej v skladišča, ki bodo nekega lepega dne prenapolnjena, da ne bodo mogli ničesar več stlačiti vanja. In kadar so vsa skladišča zvrhana z blagom, kaj pa sledi zopet temu? Produkcijo v tovarnah in na polju bodo znižali, ker ne bo odjemalcev na trgu. Zapirali bodo pričeli tovarne, odpustili delavce, pridelki na polju bodo gnili, ker ne bo zahteve po njih na trgu. Z drugimi besedami: **Gospodarska kriza bo tukaj.**

Ali se je mogoče izogniti gospodarski krizi? Da, toda kako? Povišati je treba konzum. Kako se naj pa poveša konzum? Znižati je treba umetno nagnane profitarke cene, mezde naj pa ostanejo, da bo mogoče ljudstvu več konzimirati. Ali je pa mogoče po sedanjem gospodarskem sistemu to izvršiti, ne da bi se preuredilo gospodarstvo? Ne, to nikakor ni mogoče izvršiti, če ne preuredimo gospodarstva, ker po današnjem sistemu produciramo zaradi profita in ne zaradi ljudskih potreb. Ali je pa mogoče preurediti gospodarski sistem tako, da bo služil ljudstvu in ne profitarjem, in kdo naj ga preuredi. Da, mogoče je preurediti gospodarski sistem tako, da se blagostanje razlije čez vse ljudstvo, in to moč imajo postavodajni zbori in kongres.

V jeseni bodo volitve in ameriško ljudstvo ima priliko, da izvoli svojim zastopnikom v postavodajnih zbora, ki imajo resno voljo s preureditvijo gospodarskega sistema odvrniti od ameriškega ljudstva prihajajočo gospodarsko krizo. Če se ameriško ljudstvo zaveda svoje naloge pri volitvah, jo bo izvršilo, če ne, bo pa trpelo. Ležalo bo tako, kakor si bo postljalo.

PREDLOGA ZA PRIHRANITEV DNEVNE SVITLOBE ODLOŽENA.

BANČNI INTERESI SE JEZE RADI TE ODLOŽITVE.

Zdaj so šele prišli na dan s barvo, v čigavem interesu naj delavci nastajajo eno uro bolj zgodaj.

Chicago, Ill. — Dolgo časa je velebizniško časopisje pelo pesmico, da je treba v interesu delavskega zdravja pomakniti zadnjo nedeljo v marec kazalec na uri za eno uro naprej, čeprav so delavci v svojih strokovnih organizacijah sprejeli zaključke, da bo njih zdravje manj trpelo, če se kazalec na uri pomakne za eno uro naprej. Zdaj je pa to časopisje vrglo masko proč, ker je postala nepotrebna, kajti mestni svet je sklenil, da se odredba za prihranitev dnevnih svitlobe vrne zopet justičnemu odseku, da se napravi v nji potrebne spremembe, ki zadovoljijo delavstvo. Ta zaključek je urednik velebizniškega časopisja spravil iz ravnotežja, da so izgubili hladno kri in povedali, zakaj so peli pesmico, da je prihranitev dnevnih svitlobe v interesu ljudskega zdravja.

"Finančni svet v Chicago je začel v neprijeten položaj zaradi razlike časa v New Yorku in Chicago," stoka jo špekulirajo. "V New Yorku so sprejeli odredbo za prihranitev dnevnih svitlobe in razlika v času znaša dve uri." To stokanje pove jasno, zakaj so priporočali, da naj vse proizvajalstvo v mestu vstane eno uro prej, kot ključ solpni čas, da je treba iti na dnevno delo. Za priyatne finančne interese je slo! V New Yorku bodo borzjani in drugi špekulanti že dve uri mečarili in prekupevali, v Chicago bodo pa spali, ko bo lepa prilika, da se s špekulacijami napravijo milijončki. Da se kaj takega ne zgodi, je servilno velebizniško časopisje sugestiralo tedaj za tednom, da se mora kazalec na uri na zadnjo nedeljo v mesecu pomakniti v interesu ljudskega zdravja za eno uro naprej.

Če mislijo bankirji, finančniki, borzjani, špekulanti in profitarji, da je treba bolj zgodaj vstati, da lahko k nagrabljenim milijonom nagromadijo nove milijone, lahko čujejo vso noč. Delavci jim tega ne bodo branili. Nikar naj ne prihajajo s priporočili, da je potrebno v interesu zdravja delavcev, da delavci vstanejo poleti eno uro bolj zgodaj, kot je dolga narava, da je čas, da človek zapusti svoje ležišče in gre po svojih opravkih.

Kerenski napaden na shodu v Parizu.

Pariz. — Kerenski, bivši ministar predsednik v Rusiji, je priredil zadnje čase več predavanj v ruski koloniji v Parizu. Predaval je o ruskih razmerah. Zadnji četrtlet mu je pa neki Rus segel v besedo in pričel kritizirati njegovo vladanje, dokler je bil na krmilu v Petrogradu. Kerenski se je zagovarjal, toda kritičar (najbrž carist) je skočil proti njemu in ga udaril. Poslušaleci so planili na napadalec in ga pričeli mlati s pestmi. Kerenski se je tudi vmešal v pretep in branil napadalec, katerega so končno posadili na cesto.

Apel reških socialistov proti tiranstvu d'Annunzijs.

Rim. — "Avanti" je objavil v ponedeljek apel socialistične stranke na Reki, ki je adresiran na delavstvo vsega sveta. Apel se glasi, da je delavstvo na Reki "dospelo na vrhunc svojega Kalvarije" in predno umre, apelira na svoje bratje po vsem svetu, da ga rešijo. D'Annunzijsi ardit — ne nadljuje apel — so prinesli delavcem na Reki lakoto, zapor in muke in zdaj jih hočejo docela uničiti. D'Annunzio, blazni despot, je s svojimi pristaji, ki ne poznajo nobenega usmiljenja, dosegel višek brutalnosti.

MALOMARNOST PRI NAŠA ZMEŠNJAVA.

MESTNI OČETJE SE SANJALI NISO, DA JE TREBA USLUŽBENCEM POVIŠATI MEZDO.

Glasovali so za izpraznjenje galerij, preden so glasovali o povišanju mezde.

Chicago, Ill. — Na občinski seji je mestni oče Lyle predlagal, da se sprejme originalni finančni proračun v visokosti \$125,000,000. V proračunu ni preskrajano, da se povišajo mezde mestnih uslužbencev, ker so mestni očetje mislili, da mestni uslužbeni v času splošne draginje in navijanja cen žive le od zraka in vode. Mestni oče Lyle je sicer dejal, da je napako napravil finančni odsek in zaradi tega naj nosi tudi vso odgovornost, seveda ni Lyle pri tem pomislil, da tudi naj padle lep del odgovornosti, kajti če je finančni odsek napravil napako, je dolžnost mestnega sveta, kot najvišje oblasti, da to napako popravi.

Vsi mestni uslužbeni zahtevajo povišanje mezde, ker ne morejo s sedanjim mezdno več izhajati. To razume vsak navaden človek in razumeti bi morali to resnico tudi mestni očetje. Nekateri so že prenehali s delom, da mestni očetje pridejo toliko prej do prapricanja, da draginja pastoji tudi za mestne uslužbenec in da je jim treba povišati mezd.

Mestni oče Muleahy je predlagal, da se naj priznajo zahteve pisarniških uslužbencev. Takoj je pa zaključil par mestnih očetov, ki prihajajo iz volilnih okrajev, v katerih niso delavci naseljeni, dajmo jim samo dvanajst odstotkov in če niso zadovoljni, naj pa zastavkajo. Mestni svetovalec Byrne je podpiral predlog Muleahyja. Z galerije je bilo takoj slišati klice odobravanja. Mestni svetovalec Černak se je ustrakal teh klicev in stavlil je predlog, da se galerije izpraznijo, češ, da ne bodo mestni očetje glasovali pod pritiskom galerij. Mestni svet je sprejel Černakov predlog z dva in dvajsetimi proti štirinajstim glasovom. Ko so bile galerije prazne, je prišel Muleahyjev predlog na glasovanje. Glasovanje se ni vršilo po imenih in predlog je bil s sedem odloklonjen.

Pisarniški uslužbeni pravijo, kadar bodo prišle občinske volitve, takrat bodo pa vsi imeli priliko, da glasujejo. To je edina odpora proti pozabljenim mestnim očetom, ki pri sestavi proračuna pozabijo, da je treba povišati mezde uslužbencem, in proti takim, ki ne ne upajo glasovati v priučujočnosti ljudstva na galerijah.

Na večerni seji so preresetavali mezdno policajev. Sklenili so, da povišajo mezdno policajem le za \$192 na leto. Predsednik policijske organizacije je takoj po izidu glasovanja naznanil, da bo resigniralo do šest sto policajev, ker dobe drugje boljše plačano delo.

Tako mestni očetje ustvarjajo zmešnjava, ker je bil finančni odsek tako malomaren, da se ni zavedel, da je v času sedanje draginje treba povišati mezdno uslužbencem, mestni svet pa ne ve, kaj mu je storiti, da odvrne to zmešnjava.

Legija v Angliji in Belgiji po vzgladu Amerike.

London. — General Edward Woodward je prišel na Angleškem organizirati legijo bivših vojakov po vzgladu v Ameriki. Razlika je ta, da Woodward po biva v legijo tudi druge, ki niso bili vojak, posebne verske organizacije. Namen legije je, "ohraniti do novino pred nasilno vladom manjšine."

V Belgiji se je tudi pojavilo snako gibanje in poleg bivših vojakov stopajo v legijo tudi klerikalni in liberalni študentje.

KAJ VSE ZNA TORNADO...

Tornado, ki je zadnjo nedeljo obiskal zapadno stran Chicago in predmestja, je pustil na smrtonosni cesti za seboj tudi več tragičnih prizorov. Časnikarski reporterji so jih zabeležili v večji zbirki in tukaj jih sledi nekaj:

Mrs. Sara Nelson je spala v svoji spalnici v hiši na Neva Ave., ko je prihrumel vrtnec in odkril eno steno spalnice, pobral odejo z ženske ter potrgal z nje vso obleko, toda njej se ni zgodilo nič žalega. Bila je popolnoma naga, ko se je zbudila z velikim presenečenjem.

Ko je William Peterson, 4839 Nottingham Ave., prišel k zavesti, se je znašel v kleti in je začutil veliko toploto. Ko se je malo okril okrog sebe, je videl, da je na vsaki strani njega ena kuhinjska peč iz sosedne hiše.

Ura v pročelju Citizen's banke v Melrose Parku je izgubila kolesce, ostala pa je polovica lica in vihar je pomaknil mali kazalec za šest ur nazaj.

Mrs. Nieman na 18. cesti v Melrose Parku je sedela pri obedu s svojim boarderjem, ko je tornado pograbil hišo, jo dvignil v zrak, odnesel 20 čevljev proč in treščil ob tla, kjer se je stavba sesula, kakor skatlica žveplenk. Pod hiše je pa ostal na mestu in gbeovalca sta še vedno sedela pri mizi in strmela.

Na strehi hiše v Melrose Parku sta se nahajala po viharju travoreznica in stol v pravilni legi, kakor da bi se hotel tornado norčevati iz kosen, češ tukaj imaš stol, ako si prelen za delo.

Na visokem drevesu v istem predmetju je obvisela prednja stran železne postelje. Lastnik, ako je še živ, se ne briga za njo, ker še vedno visi tam.

V telegrafskem drogju se tudi še nahaja ameriška zastava, ki trdno zapičena v les. Nihče ne ve od kod je prišla.

V Evanstonu je tornado izruval drevo ob cesti in ga pognal skozi dve steni bližnje lesene hiše, tako da je bila hiša natakajena na drevo, kakor skatla na palici, toda najbolj čudno je to, da so vse drvevne zelo malo poškodovane.

V Elginu je nekdo opazil žensko postavo v lepem spodnjem krilu pod kupom ruševin. Takoj je zavpil napram vojaku, ki je stal bližini na straži: "Mrtva ženska v razvalinah". Vojak je stvar prijavil in raznesel se je glas, da je najden deseti mrtvi. Ko so pa izvlekli "mrtvico", so videli, da je voščena figura, katero je tornado ukradel iz neke prodajalnice ženskih oblek.

Albert Cohen, ki je imel prodajalnice slaboleda v Maywoodu, je dobil v nedeljo zjutraj ponudbo \$1100 za prodajalnice. Ponudbo je odklonil. Zvečer je pa brskal po ostankih prodajalnice, ako je še kaj ostalo.

Mrs. William Derby v Neva Ave. je zadnjo soboto izplačala zadnji obrok kupne svote za svojo hišo. Imela je še \$26 v bankovcih za davek od hiše. Drugi dan ni bilo več hiše niti denarja, kajti vse je odnesel vihar.

Najbolj čudno je pa to, da prebivalci v Melrose Parku odločno trdijo, da je tornado trajal eno uro — v resnici je pa bilo vse končano v eni minuti.

V Nemčiji ni rdeče armade.

Berlin. — "Die Freiheit", glasilo neodvisnih socialistov, piše, da rdeče armade v Nemčiji ni in da je ta beseda smešna. List pravi, da je delavska armada v Ruhru sestavljena iz pristavek vseh političnih strank, katerih namen je, razorožiti sedanjo narodno gardo, v kateri se skrivajo ostanki nekdanjega militarizma. Ko bo ta naloga dovršena, se bo delavska armada razšla in pripoznala parlamentarno vladu v Berlinu.

Italija hoče imeti 420,000 mož "mirovne" armade.

Rim. — Italijanska vlada je predložila parlamentu načrt za stalno "mirovno" armado, ki bo štela 420,000 mož. Armada ima namen vzdrževati "red in mir v državi". Podrobnosti načrta so tajnost.

Letonija je postala angleška vazalka.

Pariz. — "Liberte" objavlja poročilo, da so Angleži sklenili z letonsko vlado pogodbo za leani monopol v Letoniji. Vse letonske banke so pod kontrolo Angležev.

Tukaj je!

Tajnosti in patrove beznice.

Zvonce: Kaj bomo pa ta teden izlili na socialiste, gospod pater? Kalimir: Saj veš, kaj je vse treba. Pisati se mora, da so vsi socialisti židje in vsi židje so sleparji. Pisi, da je nemška vlada zato propadla, ker je bila socialistična in židovska in vsled tega nezmožna. Pisi —

Zvonce (mu seže v besedo): Samo malo poslušaj prosim! Janez, ti bode težko verjeti, ker so čitali, da so tudi klerikalec v nemški vladi. Ali je Erzberger tudi žid? Ali je žid David Golstein, ki je bil kriščen in kateri je velik steber katoličanstva v Ameriki, tudi slepar?

Kalimir (osorno): Kako se upaš vpraševati? Vem, da so tudi

katoličani v nemški vladi, ampak naši Janezi morajo verjeti, da so sami socialisti in židje. Kar se pa tiče krščenega žida, ni več slepar, ko je krščen. To je tako, kakor s tisto gosko, ki jo je župnik krstil za ribo. Čim je izrekel besede: V imenu očeta, sina in sv. duha, zdaj si riba — je bila gos riba in župnik jo je lahko brez greha pojedel tudi na veliki petek. Tako je tudi z židom: čim ga krstijo, preneha biti slepar, to se pravi — e, — slepar se mu ne sme reči.

Zvonce: A — a!

Kalimir: Dalje pisi, da je Karl Habsburški zato zapravlil cesarstvo, ker je židovski slepar. Pisi, da na Angleškem zato strada 250,000 delavk, ker je angleška socialistična vlada nezmožna. To veš, da sta Lloyd George in Churchill socialisti. Pisi, da je senator Newberry zato korumpiral volilce, ker je socialist in žid. Pisi, da so socialisti in židje prodali Test, Sveto Goro in vse; saj veš, da so bili sami židje in socialisti na mirovni konferenci. Tako se pike, če ne, si išči deveto uredništvo!

Zvonce: Ave pater!

Drugi dan je Kalimir našel na vratih uredništva listek z napisom: Adijo pater! Grem za devetim uredništvom in upam, da ga najdem v Milwaukeeju, kjer je prijatelj mojega kalibra. Francoski pozdrav!

Tako je končala Zvončeva o-ma uredniška kariera.

Star hrast.

Glejte, star na hribu hrast! Vrh in veje, vse je suho in sree mu je črveno. Pa se revež še ponaša: Še bom zelenel — še z želodom pital bom prešlejo žlaht!

Jadransko vprašanje.

Plebisit, plebisit, PLEBI/SCIT! Vse drugo naj zatakne vrag si za trak!

Diktatura dolarja.

Jaz, dolar mogočni, bom diktiral, kdo bo kandidat, čigavi bosta dve konvenciji in kdo bo izvoljen... Vse eno mi je, naj bo republikanec ali demokrat, moj bo zmagal kandidat in jaz sem kralj in car, jaz, dolar!...

Nemška drama.

General Strijk: Marš po plan-kil!

Kapp, Noske et con, marširajo in, oh, dazaj jih več ne bo...

Senátor Borah pravi, da name-ravao profitarji kupiti vse demokratične in republikanske kandidate. Čemu se čudiš, Francelj? Oh, ljubček moj, kené ju si, to je vendar — demokracija!

Prišla je pomlad... Stajal se je sneg... taja se jugoslovanska krona, mirovna pogodba in puhla vsebina v gornjih patrovih predalih.

"Izdajalec, izdajalec! Vi republikanci in socialisti, izdajalec slovenskega naroda!"

"Koritarji, koritarji, koritarji, kor-r-r-r-r-ritarji! Grrrrrr!" Well — pomlad je tukaj! Bodimo veseli! Tralala! "Tam za turškim gričem..."

Kje so bili "delavski prijatelji" v kongresu, ko so se železnice izročale špekulantom?

Orlando in Clemenceau (v duetu): Sic transit gloria pa-tii!

Kdor ne zna na pamet Izjave neodvisnosti, je slab American. Kajtebriga.

POVEČANJE SLIK IN ZALOGA OKVIRJEV.

Čestitim ljubimom se plemenito nameravam, da posredam vrhun-
skosti slike, kakor fotografije, tudi in pohvalno ter lepe stvari v brnane okvirje.
Izdelujem tudi slike v brošice, lepše ure, na gumb, na ploč, na obeke na
ure, na tegna oploščite ter vaukovrste modeljone na mizo.

Za vsake kateri odložiše v stari kraj za povečane slike najprej spomni in
darilo, ter s letimi napravijo veliko veselje svojcem v stari domovini.

Vse delo garantiram. Zmerne cene.

Pišite na nadaljna pojanila.

JOSEPH SKUPEK,
1028 E. 64th Street, CLEVELAND, OHIO.

